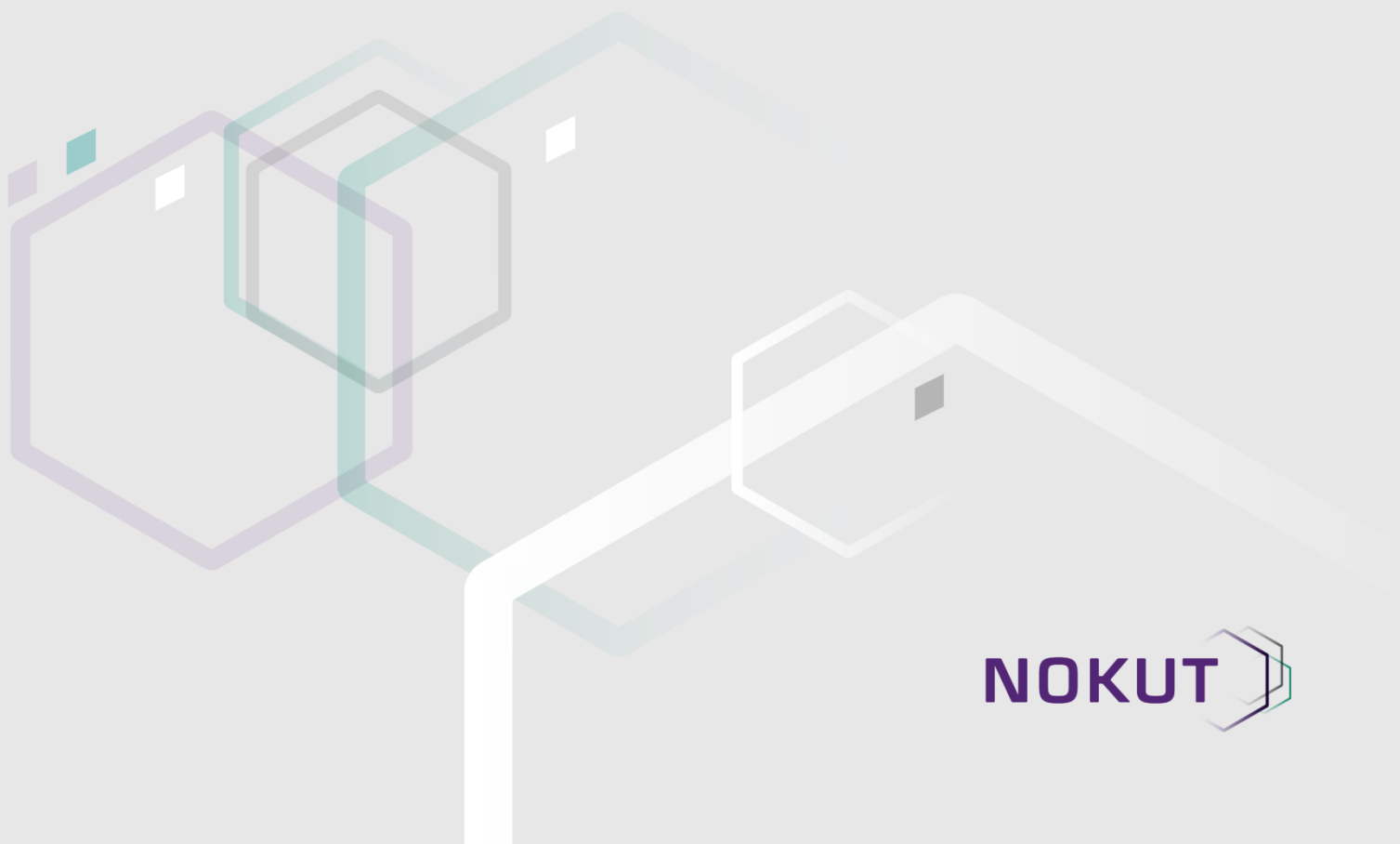

Samisk høgskole

Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen

April 2015

[SYSTEM FOR KVALITETSSIKRING - EVALUERING]

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved institusjonene. Dette gjøres blant annet gjennom å evaluere institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid. Alle norske universiteter og høyskoler er pålagt å ha dokumenterte interne systemer for kvalitetssikring av utdanningen. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjons kvalitetssystem blir evaluert.]

Institusjon:	Samisk høyskole
Sakkyndige:	Elin Nesje Vestli, professor, Høgskolen i Østfold (leder) Jens Rasmussen, professor, Århus universitet Rasmus Haugen Sandvik, student, Høgskolen i Bergen
Dato for vedtak:	23.04.2015
NOKUTs saksnummer	13/62

Forord

Ifølge lov om universiteter og høyskoler skal alle institusjoner som tilbyr høyere utdanning ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. NOKUT har fått i oppdrag å evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjons kvalitetssystem blir evaluert. Den sakkyndige komiteen som har evaluert system for kvalitetssikring av utdanningen ved Samisk høgskole besøkte institusjonen 9.–10. oktober 2014, og leverte rapporten 23. februar 2015.

Komiteen hadde følgende sammensetning:

- Elin Nesje Vestli, professor, Høgskolen i Østfold (leder)
- Jens Rasmussen, professor, Århus universitet
- Rasmus Haugen Sandvik, student, Høgskolen i Bergen

NOKUT ønsker å takke den sakkyndige komiteen for vel utført arbeid. NOKUT vil også takke alle ansatte og studenter ved Samisk høgskole som har bidratt til komiteens arbeid gjennom intervjuer mv.

Denne tilsynsrapporten består av rapporten fra den sakkyndige komiteen og uttalelsen til rapporten fra Samisk høgskole. Begge disse dokumentene var grunnlaget for behandlingen i NOKUTs styre 23. april 2015, hvor følgende vedtak ble fattet:

System for kvalitetssikring av utdanningen ved Samisk høgskole godkjennes.

Lysaker, 23. april 2015

Terje Mørland
Direktør

Innhold

1	Evaluering av universiteters og høgskolers system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten	1
2	Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved Samisk høgskole	2
2.1	Presentasjon av institusjonen.....	2
2.2	Presentasjon av kvalitetssikringssystemet ved Samisk høgskole	3
2.3	Komiteens valg av innretting av evalueringen	6
3	Systematisk kvalitetsarbeid ved Samisk høgskole	8
3.1	Fremstillingen av kvalitetssikringssystemet	8
3.2	Et institusjonelt kvalitetsutvalg: Forsknings- og studiestyret (DOS)	9
3.3	Årlig kvalitetsrapport til høgskolestyret og fagrapportene	10
3.4	Kvalitetssikring og -utvikling av hele studieprogram	13
3.5	Studentevalueringer	14
4	Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene	17
4.1	Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur	17
4.2	Mål, plan og ledelsesforankring	18
4.3	Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen	19
4.4	Analyse, vurdering og rapportering	20
4.5	Bruk av kunnskapen til kvalitetsforbedring	20
5	Konklusjon – har Samisk høgskole et tilfredsstillende system for kvalitetssikrings av utdanningen?	21
6	Komiteens råd om videre utvikling av kvalitetsarbeidet	22
7	Vedlegg	23
7.1	Program for den sakkyndige komiteens besøk ved institusjonen	23
7.2	Den sakkyndige komiteens mandat	23
7.3	Dokumentasjon mottatt fra Samisk høgskole	24
7.4	NOKUTs evalueringskriterier	25
8	Appendix: Uttalelse fra Samisk høgskole til rapport fra sakkyndig komité	26

1 Evaluering av universiteters og høyskolars system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten

I forskrift til lov om universiteter og høyskoler heter det at «Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet» (§ 2–1, (1)).

Kvalitetssikringssystemet er utdanningsinstitusjonenes redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Innenfor rammene av lov og forskrift er det institusjonene selv, som ut fra egen størrelse, faglige profil og andre forhold ved institusjonen, bestemmer hvordan systemet skal utformes.

I henhold til lov om universiteter og høyskoler er det NOKUTs oppgave å evaluere institusjonenes systemer for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten etter kriterier som organet fastsetter. NOKUT har gjennomført slike evalueringer siden 2003, og innledet våren 2009 sin andre runde med denne type evalueringer. Evalueringskriteriene er i andre runde i større grad rettet inn mot å vurdere institusjonenes bruk og nytte av kvalitetssikringssystemene.

NOKUT bruker sakkyndige komiteer i sine evalueringer. Komiteene skal vurdere hvorvidt institusjonene tilfredsstiller kravene til kvalitetssikring av egne studietilbud. En evaluering av et kvalitetssikringssystem er således ikke en faglig vurdering av innhold og kvalitet i de enkelte studier, men en evaluering av institusjonens systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet.

Den sakkyndige komiteen baserer sine vurderinger på dokumentstudier og på samtaler med relevante aktører ved institusjonen. I andre runde med slike evalueringer er det vanlig at komiteen har et innledende besøk ved institusjonen og et hovedbesøk med intervjuer. For institusjoner med under 250 studenter gjennomfører NOKUT evalueringen med kun ett institusjonsbesøk. Komiteens hovedbesøk ved institusjonen vil inneholde samtaler med ulike grupper og aktører. Komiteen kan her velge å gå mer detaljert inn i utvalgte deler av institusjonens kvalitetssikringssystem og kvalitetssikringsarbeid.

Den sakkyndige komiteen som har evaluert systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Samisk høyskole har bestått av:

- professor Elin Nesje Vestli, Høgskolen i Østfold (leder)
- professor Jens Rasmussen, Århus universitet
- student Rasmus Haugen Sandvik, Høgskolen i Bergen

Seniorrådgiver Gerhard Yngve Amundsen har vært komiteens sekretær. Komiteen besøkte institusjonen 9.-10.10.2014. Komiteen hadde samtaler med bachelor- og masterstudenter, representanter for forsknings- og studiestyret (DOS) og LMU, ansatte i undervisnings- og forskerstillingen, ledere for fagavdelingene, ansatte i studieadministrasjonen og representanter for høgskoleledelsen.

Før rapporten ble avlevert har institusjonen sett et utkast til rapport for melde tilbake om eventuelle feil eller misforståelser. NOKUT har tatt de fleste kommentarene til følge.

2 Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved Samisk høgskole

2.1 Presentasjon av institusjonen

Samisk høgskole ble etablert i 1989 og er lokalisert i Kautokeino. Den ble opprettet for å dekke det samiske samfunnets kunnskapsbehov. Samisk høgskole har samisk¹ som hovedspråk i undervisningen, administrasjonen og blant de ansatte og studentene. Samisk høgskole er den eneste høyere utdanningsinstitusjonen i Norge som ikke har norsk som hovedspråk.

Samisk høgskole holder til i et nytt bygg fra 2009, som også huser flere andre samiske institusjoner: Samisk arkiv, Sametingets kontorer, Samisk spesialpedagogisk støtte, Kompetansesenteret for urfolks rettigheter og internasjonalt fag- og formidlingssenter for reindrift. I 2005 ble Nordisk Samisk Institutt² samorganisert med Samisk høgskole og ble i juli 2009 også samlokalisert i det nye bygget.

Samiske språk er beskyttet gjennom ulike nasjonale lover og internasjonale bestemmelser. Det eksisterer også flere internasjonale konvensjoner om minoriteter og urfolk, som verner om samisk språk og kultur. Som den største institusjonen³ som tilbyr samisk utdanning og forskning er Samisk høgskole i en særstilling blant norske høyere utdanningsinstitusjoner.

Det øverste organet ved høgskolen er styret for Samisk høgskole. Styret består av 11 medlemmer og ledes av rektor.

Samisk høgskoles utdanning og forskning er organisert i tre avdelinger: avdeling for språkvitenskap, avdeling for samfunnsvitenskap og avdeling for duodji-, nærings- og naturvitenskap.

Samisk høgskole tilbyr ti studieprogram og to årsenheter:

- mastergradsstudiet i duodji
- mastergradsstudiet i samisk språk og litteratur
- mastergradsstudiet i samisk journalistikk med et urfolksperspektiv.
- samisk grunnskolelærerutdanning 1.-7.
- samisk grunnskolelærerutdanning 5.-10.
- samisk barnehagelærerutdanning
- bachelorgradstudiet i duodji
- bachelorgradsstudiet i reindrift
- bachelorgradsstudiet i samisk journalistikk
- bachelorgradstudie i samisk språk og litteratur
- årsenhet i praktisk-pedagogisk utdanning
- årsenhet i samisk språk og litteratur

Samisk høgskole hadde ved semesterstart høsten 2014 159 registrerte studenter, hvorav elleve var mastergradsstudenter. Det største studiet er samisk grunnskolelærerutdanning 5.-10. med 18 registrerte studenter høstsemesteret 2014. Samisk høgskole opplyser at ikke alle studieprogrammene tilbys

¹ Samiske språk omfatter: Nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk, østsamisk og pitesamisk. Nordsamisk er den klart største språkgruppen blant de samiske språkene, og er hovedspråk ved Samisk høgskole.

² Instituttet ble etablert i 1973 som en forsknings- og allmennkulturell institusjon og en del av Nordisk Ministerråds organisasjon. (Kilde: Wikipedia).

³ Andre læresteder i Norge som har tilbud om samiske studier: Universitetet i Nordland tilbyr Bachelor i lulesamisk, Høgskolen i Nord-Trøndelag tilbyr studier i sørsamisk (30 studiepoeng), og Universitetet i Tromsø har et senter for samiske studier som tilbyr Master of Philosophy Degree in Indigenous Studies.

samtidig. Høgskolen hadde per høsten 2013 til sammen 95,1 årsverk, hvorav 55,7 årsverk er tilknyttet fagavdelingene. Samisk høgskole har ansatte og studenter fra hele det samiske området (Sápmi). Dette inkluderer områder i Norge, Sverige, Finland og Russland.

I følge strategidokumentet for høgskolen for perioden 2012-16, arbeider høgskolen bevisst for å oppnå status som vitenskapelig høgskole. Høgskolen har søkt om akkreditering av et ph.d.-studium i samisk språk og litteratur, og denne er p.t. til vurdering hos NOKUT. Ambisjonen om å bli vitenskapelig høgskole støttes av det statlige utvalget som nylig har utredet «utviklingstrekk, behov og målsetninger for samisk forskning og urfolksforskning, herunder rammer for strategisk samarbeid, institusjons- og nettverksbygging.»⁴. Høgskolens overordnede visjon er beskrevet nærmere i strategidokumentet *Kunnskap til nytte for samfunnet*.

Samisk høgskole fremhever at de er en urfolksinstitusjon, med et samisk- og urfolksperspektiv i utdanning, forskning og formidling, som samarbeider med det samiske samfunnet og andre samfunn. Samisk høgskole ble i 2008 akkreditert som urfolksinstitusjon av World Indigenous Nations Higher Education Consortium (WINHEC)⁵, og deltar aktivt i nettverket av slike institusjoner globalt.

2.2 Presentasjon av kvalitetssikringssystemet ved Samisk høgskole

Samisk høgskoles kvalitetssikringssystem ble godkjent av NOKUT i 2008. Systemet forelå opprinnelig på norsk, men ble senere oversatt til samisk, og høgskolen skriver at alle revisjoner etter 2008 er utført på samisk. Samisk høgskole besluttet at systemet kun skulle foreligge på samisk, fordi dette var klart mest praktisk (studenter og ansatte er samisktalende, og noen behersker ikke norsk) og dessuten mindre ressurskrevende enn å opprettholde to versjoner. Til NOKUTs besøk ved institusjonen ble det fremlagt norske oversettelser av systemets generelle del og av deler av kvalitetshåndboken. Disse er også publisert både på norsk og samisk på høgskolens nettside.

Systemet fra 2008 bestod av en kvalitetshåndbok, som inneholdt høgskolens systembeskrivelse og gav en oversikt over det systematiske kvalitetsarbeidet. Håndboken var lagt ut på høgskolens nettsider. Vinteren 2014 gikk firmaet som driftet nettsiden konkurs, og høgskolens kvalitetshåndbok gikk tapt. Høgskolen har etter dette utarbeidet en ny versjon av kvalitetshåndboken, som formelt ble godkjent i forsknings- og studiestyret (DOS) i september 2014 etter å ha vært på høring blant ansatte og studenter. Denne er publisert på høgskolens nettside.

Dagens kvalitetssikringssystem ved Samisk høgskole skal ifølge nettsiden til høgskolen: «(..) være et redskap i arbeidet med å sikre at all virksomhet ved Samisk høgskole har høy kvalitet og et redskap for kontinuerlig kvalitetsutvikling. Kvalitetssikringssystemet ved Samisk høgskole gir en beskrivelse av Samisk høgskoles strategiske og systematiske arbeid med utdanningskvaliteten».

På nettsiden kommer det frem at høgskolens systematiske kvalitetsarbeid bygger på tre grunnleggende styringsdokumenter: Samisk høgskoles strategiplan 2012-2016, Kvalitetssikringssystemets generelle del og Etiske retningslinjer for veiledning ved Samisk høgskole.

I høgskolens skriv til NOKUT, som er en del av den innsendte dokumentasjonen, fremheves det at dagens kvalitetssikringssystem består av to deler: en generell del og en kvalitetshåndbok som

⁴ «Langs lange spor – om samisk forskning og høyere utdanning», (Butenschönutvalget), Kunnskapsdepartementet, 20.06.2012

⁵ Mer informasjon finnes på konsortiets nettside <http://win-hec.org/>

inkluderer prosedyrer. Høgskolens generelle del av systemet ble godkjent av styret for Samisk høgskole, og trådte i kraft i februar 2011. Denne delen av systemet for kvalitetssikring bærer navnet: Samisk høgskoles kvalitetssikringssystem – Generell del.

Det samlede nye systemet består i dag således av en *generell del* og av en *kvalitetshåndbok*. Begge er publisert på høgskolens hjemmeside (<http://samas.no/nb/node/364>) .

Høgskolen skriver at den *generelle delen* av systemet er en helhetlig beskrivelse av kvalitetssikringens formål, aktører og arbeidsfordeling og mål. Den generelle delen av systemet er inndelt i fire deler, og omfatter mål og rammer for kvalitetssikringsarbeidet ved høgskolen. Denne foreligger i en samisk og norsk versjon. Den generelle delen av systemet er på i alt syv sider og har følgende fire kapitteloverskrifter: innledning, samisk høgskoles kvalitetssikringssystem, organisering og ansvar, hovedmål for kvalitetsdimensjoner.

Det fastslås innledningsvis at det utover nasjonalt lovgrunnlaget for Samisk høgskoles kvalitetsarbeid også legges til grunn internasjonale dokumenter. Samisk høgskole legger WINHECs kvalitetsmål⁶ til grunn for kvalitetsarbeidet. WINHECs kvalitetsmål er publisert på konsortiets hjemmeside og er formulert slik:

- Accelerate the articulation of Indigenous epistemology (ways of knowing, education, philosophy, and research);
- Protect and enhance Indigenous spiritual beliefs, culture and languages through higher education;
- Advance the social, economic, and political status of Indigenous Peoples that contribute to the well-being of indigenous communities through higher education;
- Create an accreditation body for indigenous education initiatives and systems that identify common criteria, practices and principles by which Indigenous Peoples live;
- Recognize the significance of Indigenous education;
- Create a global network for sharing knowledge through exchange forums and state of the art technology ; and
- Recognize the educational rights of Indigenous Peoples.

Kapittel to av systemets generelle del inneholder betraktninger om formålet med systemet: at systemet skal være med å virkeliggjøre høgskolens mål som urfolksinstitusjon, det skal støtte utvikling og ivaretagelse av det samiske språket og kulturen og sikre høy kvalitet i studiene, godt læringsmiljø for studentene, og at gjennomføring av studiene skal være på normert tid og med et godt resultat. Studenter og ansatte skal kjenne godt til systemet, og det skal være et levende system som endres i takt med utviklingen.

⁶ Om visjon og mål for WINHEC (Kilde: nettsiden til WINHEC): a) We share the vision of Indigenous Peoples of the world united in the collective synergy of self-determination through control of higher education. b) We are committed to building partnerships that restore and retain indigenous spirituality, cultures and languages, homelands, social systems, economic systems and self-determination. c) WINHEC provides an international forum and support for Indigenous Peoples to pursue common goals through higher education. d) WINHEC is founded according the United Nations Declaration of the Rights of Indigenous Peoples. UNDRIP.

Rollene og ansvarsdelingen i det systematiske kvalitetsarbeidet er beskrevet slik i det tredje kapittelet av den generelle delen:

Styret er øverste ansvarlige for kvalitetssikringssystemet og vedtar systemets generelle del. Øvrige ledere og utvalg som har et ansvar i kvalitetssikringsarbeidet er ifølge systembeskrivelsen:

- *Rektor* er høgskolens øverste faglige leder og leder for høgskolestyret. Rektor har, som styreleder, det øverste ansvaret og ledelse av institusjonens virksomhet og skal påse at kvalitetssikringsarbeidet utføres.
- *Høgskoledirektøren* er Samisk høgskoles administrative leder, innen de rammer høgskolestyret vedtar. Direktøren har ansvaret for at kvalitetssikringssystemet fungerer i henhold til fastsatte mål, og for at kvalitetsarbeid gjennomføres og at kvalitetsarbeidet årlig evalueres og rapporteres til høgskolestyret.

Høgskoledirektøren har et overordnet ansvar for alle administrative enheters kvalitetssikringsarbeid.

- *Studiesjefen*, forsknings- og studieadministrasjonen, har det operasjonelle ansvaret for drift og revisjon av kvalitetssikringssystemet. Studiesjefen har, i nært samarbeid med ledere for fagavdelingene, ansvaret for administrativ tilrettelegging for opptaks-, studie-, eksamens- og forskningskvalitet.
- Ledere for administrative enheter (*mellomledere*) ved Samisk høgskole har ansvaret for kvalitetsarbeidet og kvalitetsutvikling innen egen enhet.
- *Forsknings- og studiestyret (DOS)* skal sikre kvaliteten og kvalitetssikringsordningen i Samisk høgskoles virksomhet. DOS vedtar nærmere kvalitetsmål og ordninger for de forskjellige kvalitetsdimensjoner i forbindelse med utdanning og forskning. DOS skal føre tilsyn med det faglige miljøets, læringsmiljøets og støttefunksjonenes kvalitet. DOS vedtar og reviderer evalueringsystemet og evalueringsordninger som er del av kvalitetssikringssystemet.
- *Ledere for fagavdelingene* leder Samisk høgskoles faglige enheter. Lederne for fagavdelingene har ansvaret for å følge opp og utvikle kvalitetssikringsarbeidet innen egen avdeling. Styret har besluttet et mandat og et arbeidsinnhold for fagavdelingenes ledere.
- *Læringsmiljøutvalget* har ansvaret for å delta i planlegging av tiltak i forhold til læringsmiljø og ivareta studenters sikkerhet og trivsel.
- *Ansatte* skal ta ansvaret for kvaliteten i eget arbeid. Ansatte skal kontinuerlig arbeide med egen kvalitetsforbedring og fleksibilitet.
- *Studenter* har ansvaret for egen læring. Studenter har også ansvaret for å aktivt delta i utvikling og forbedring av læringsmiljø og studier. Studenter har ansvaret for å delta i evalueringer som er del av kvalitetssikringssystemet.

Det fjerde kapittelet i den generelle delen av systemet med overskriften *Hovedmål for kvalitetsdimensjoner* inneholder en beskrivelse av målene for de seks kvalitetsdimensjonene som Samisk høgskole har valgt å operere med: kvalitet som urfolksinstitusjon, opptakskvalitet, studiekvalitet, eksamenskvalitet, forskningskvalitet og rammekvalitet.

Om *kvalitet som urfolksinstitusjon* heter det at rektor har et ansvar for å sikre at høgskolens virksomhet skal være en ledende samisk- og urfolksinstitusjon. Dette innebærer at WINHECS kvalitetsmål skal være en viktig del av grunnlaget for virksomheten. Ledere for fagavdelingene skal sørge for at dette følges opp i praksis. *Opptakskvalitet* angår både formelle krav i forbindelse med opptak og selve opptakets resultater. *Studiekvalitet* angår forhold som påvirker studentenes læringsprosess og relevans av utdanningen. Studiekvalitet omfatter ifølge systemet: programkvalitet, undervisningskvalitet og relevans i forhold til behovene i det samiske samfunnet. *Eksamenskvalitet* gjelder studentenes læringsutbytte og studienes relevans. Høgskolen sier den skal arbeide for at så mange som mulig får gode faglige resultater og gjennomfører studiet på normert tid. Målet for kvalitetsdimensjonen *forskningskvalitet* knyttes til forskningsresultater, arbeidssituasjon for forskerne og å sikre at forskningsresultatene kommer til nytte i Samisk høgskoles interne utvikling og undervisning. Målet for *Rammekvaliteten* er å tilby moderne infrastruktur, teknologi og tjenester for studie- og forskningsvirksomheten.

Den andre delen av systemet, *kvalitetshåndboken* (godkjent 08-09-2014), gir en nærmere beskrivelse av kvalitetssikring, aktører, ansvarsfordeling, evalueringer og analyser og arbeids- og ansvarsfordeling i forvaltningen av utdanningsvirksomheten. Også prosedyrebeskrivelser er en del av kvalitetshåndboken. Hensikten med å utarbeide en kvalitetshåndbok som utfyller den generelle delen, er ifølge høgskolen å samle informasjon om kvalitetssikring (og forvaltning av høgskolens utdanningsvirksomhet) på ett sted, for igjen å lette studenters og ansattes innsyn i saksgang, ansvarsfordeling, prosedyrer og tidsfrister.

Kvalitetshåndboken foreligger på samisk, og bare deler av den er oversatt til norsk. Den har følgende kapittelinndeling: Formål og oppbygging, Aktører og ansvarsfordeling, Hovedmål for kvalitetsdimensjoner, Evalueringer, Analyse av utdanningskvalitet og Arbeids- og ansvarsfordeling i kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene. De tre første kapitlene er i all hovedsak direkte overlappende og til dels identiske med tilsvarende kapitler i systemets generelle del. Kapittel fire og fem inneholder ny informasjon. Kapittel seks, som omhandler retningslinjer for studieadministrasjon og for forvaltning av studier, inneholder også delvis ny informasjon. Men også her er det overlappende informasjon med den andre delen av kvalitetssystemet.

2.3 Komiteens valg av innretting av evalueringen

I NOKUTs evalueringer av institusjonenes systemer for kvalitetssikring skal komiteene alltid vurdere hvorvidt systemet sett under ett er tilfredsstillende vurdert i forhold til krav i Kunnskapsdepartementets forskrift og NOKUTs evalueringskriterier. I andre runde av evalueringer av kvalitetssikringssystemer vurderes system på institusjoner som allerede har vært gjennom en evaluering. For å vurdere bruk og nytte av systemet, velger komiteene normalt å innrette evalueringen slik at utvalgte områder i kvalitetsarbeidet og kvalitetssystemet vurderes nærmere.

Samisk høgskole er i en særstilling i det norske institusjonslandskapet med sitt ansvar for å ivareta kunnskap om samisk språk og kultur og på grunn av sin størrelse. Den hadde i 2013 159 studenter. Høgskolen har det laveste antall studenter (heltidsekvivalenter) per faglig årsverk (ansatt i undervisnings- og forskerstilling), med 3,3 studenter per faglig årsverk. Gjennomsnittet for norske læresteder er 15,1 studenter per faglig årsverk.⁷ Den har likevel relativt mange studieprogram i forhold

⁷ Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), NOKUT-portalen. Tallene er for 2013.

til antall studenter. Høgskolen tilbyr i 2014 ti studieprogram, noe som i gjennomsnitt gir 12,4 studenter per studieprogram⁸.

I følge NOKUTs tilsynsforskrift er det slik at institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten er institusjonens eiendom. Det er institusjonen selv som ut fra egen størrelse, faglig profil og andre lokale behov bestemmer hvordan det skal utformes. Komiteen har vært opptatt av hvordan høgskolen har benyttet seg av muligheten til å tilpasse systemet til sin særstilling.

Komiteen har i denne forbindelse vurdert hvordan innrettingen av evalueringen skulle være og hvordan høgskolens systematiske arbeid med utdanningskvalitet forholder seg til å utarbeide et tilpasset kvalitetssystem. Ved en såpass liten institusjon vil det være korte avstander fra ledelsesnivået til det konkrete og studienære kvalitetsarbeidet, noe som kan gi et mindre formalisert kvalitetsarbeid. Dette kan ha både fordeler og ulemper. Høgskolens særlige profil som samiskspråklig institusjon betyr at administrasjon, undervisning, formidling og i stor grad også forskning foregår på samisk. Dette medfører at rekruttering av nye studenter og lærere er utfordrende og har følger også for internasjonalisering og samarbeid med andre institusjoner, også i Norge. Høgskolens oppdrag om å dekke det samiske samfunnets kunnskapsbehov legger også føringer for det systematiske kvalitetsarbeidet.

Komiteen har ved valg av innretting av evalueringen drøftet flere muligheter, og konkludert med at det skulle gjennomføres en bred gjennomgang av Samisk høgskoles kvalitetssikringssystem og institusjonens aktive bruk av dette. Når høgskolen er så vidt liten vil evalueringen likevel komme ned på et detaljnivå i det systematiske kvalitetsarbeidet. Komiteen ønsket imidlertid samtidig å se nærmere på *kvalitetssikring og -utvikling av hele studieprogram*. Målsetningen var å se nærmere på forvaltningen av studieporteføljen ved høgskolen. Komiteen antok at en ved gjennomgangen av bruken av systemet samlet sett ville berøre høgskolens særstilling, og således kaste lys over hvordan høgskolen hadde tilpasset kvalitetssystemet og det systematiske kvalitetsarbeidet til sin størrelse og faglige profil.

⁸ Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), NOKUT-portalen. Tallene er for 2013.

3 Systematisk kvalitetsarbeid ved Samisk høgskole

Samisk høgskole fikk sitt system for kvalitetssikring evaluert og godkjent i 2008. Evalueringen i 2008 var en oppfølging av en forutgående evaluering i 2007. NOKUTs styre godkjente ikke systemet etter første evaluering fordi systemet ble oppfattet å ikke ha tilstrekkelig forankring på institusjonsnivå, da det blant annet ikke ble utarbeidet årsrapporter om utdanningskvaliteten. Rapportene fra de sakkyndige i 2007 og 2008 pekte på flere gode sider ved det systematiske kvalitetsarbeidet ved høgskolen: Fagrapporter ble trukket frem som et solid fundament for kvalitetsarbeidet, det forelå en god forankring av kvalitetsarbeidet i hele organisasjonen, og rutiner rundt studentevalueringer og fagrapporter sørget for forsvarlig kvalitetssikring av de enkelte studiene.

Siden systemet ble godkjent av NOKUT i 2008 er det foretatt enkelte endringer i kvalitetssystemet. Systembeskrivelsen er utvidet med en generell del i 2011. Høgskolen har også økt antallet kvalitetsdimensjoner ved utdanningskvalitet i kvalitetssystemet, fra fem til seks dimensjoner. Da høgskolen i 2008 ble akkreditert av WINHEC som en urfolksinstitusjon, ble «kvalitet som urfolksinstitusjon» lagt til som et sjette kvalitetsområde. Det nye kvalitetsdimensjonen er svært synlig i all tilsendt dokumentasjon, og hadde stor oppmerksomhet hos de intervjuede. Under alle intervjuene var det stor oppmerksomhet om dette området/perspektivet. Komiteen mener at innføringen av det nye kvalitetsområdet gir muligheter for at systematisk kvalitetsarbeid og strategisk planlegging kan knyttes tettere sammen.

3.1 *Fremstillingen av kvalitetssikringssystemet*

Høyere utdanningsinstitusjoner ble i 2003 pålagt at ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. Flere har hatt utfordringer med å utvikle systemer som er tilpasset egen virksomhet: Systemene er store, uoversiktlige og inneholder svært mye informasjon som ikke kommer til nytte for å utvikle utdanningskvaliteten. I andre runde av evalueringer av kvalitetssystem kan en forvente at «barnesykdommene» er borte, og at institusjonene har utviklet systemer som er tilpasset deres størrelse og faglige profil.

Samisk høgskole er en svært oversiktlig institusjonen både mht. studenttall og studieportefølje. Kvalitetssikringssystemet består av to adskilte deler (en generell del og en kvalitetshåndbok). Den samlede systembeskrivelsen er på 30 sider, og i tillegg foreligger det 16 kapitler som vedlegg til kvalitetshåndboken. Vedleggene omhandler retningslinjer for forvaltning av utdanningsvirksomheten, og utgjør i realiteten en forvaltningshåndbok. De fleste vedleggene forelå ikke på norsk, men komiteen ba spesielt om å få oversatt de delene som utfra overskriftene indikerte at de var direkte relevante for høgskolens kvalitetsarbeid. Systembeskrivelsen er, både på grunn av omfang og mangel på struktur, vanskelig å orientere seg i og få oversikt over. Ut fra inntrykket av systemet gjennom beskrivelsen mener komiteen at Samisk høgskole nå har et for omfattende og uoversiktlig system. Dokumentene virker unødvendig innviklet for en ekstern leser. Komiteens inntrykk er at systemet heller ikke er enkelt å orientere seg i for ansatte og studenter, slik den eksplisitte intensjon har vært med for eksempel kvalitetshåndboken. Komiteen mener en mulig effekt av dette er at kvalitetssikringssystemet risikerer ikke å bli tatt på alvor, og dermed kanskje heller systematisk brukt blant ansatte og studenter.

Årsaken til at systemet er todelt er uklar. I kvalitetsrapporten for høgskolen 2012/13 framkommer det at årsaken til endringene var knyttet til ny faglig og administrativ organisering av høgskolen i 2009, og også til inkluderingen av Senter for samisk opplæring fra 2012. Komiteen kan ikke se at dette skulle

resultere i en så komplisert systemstruktur, og tror at forklaringen heller er å finne i at kvalitetsarbeidet ikke er integrert i linjeorganisasjonen. Dermed blir det behov for å skille mellom ansvar og roller i linjen, og ansvar og roller i kvalitetsarbeidet. Dette er imidlertid ikke påpekt noe sted av høgskolen selv. Høgskolen bør etter komiteens oppfatning forankre kvalitetssystem i linjeorganisasjonen.

Beskrivelsen av systemets generelle del ble godkjent av styret i 2011. Kvalitetshåndboken er utarbeidet i ny versjon og godkjent av DOS i 2014. Funksjon til kvalitetssystemets generelle del er å gi «en helhetlig beskrivelse av kvalitetssikringens formål, aktører, arbeidsfordeling og mål». Alle disse områdene er imidlertid beskrevet på nytt i systemets andre del («kvalitetshåndboken»). Todelingen har skapt problemer, for eksempel er kvalitetshåndbokens to kapitler om evalueringer og analyse av utdanningskvalitet ikke i overensstemmelse med innholdet i systemets generelle del. Likeledes beskrives DOS forskjellige i de to delene. Komiteen mener høgskolen bør gjøre kvalitetssystemet enklere og mer tilpasset høgskolens virksomhet, og framstille dette i én oversiktlig beskrivelse der systemets status framstår som entydig.

3.2 Et institusjonelt kvalitetsutvalg: Forsknings- og studiestyret (DOS)

Forsknings- og studiestyret (DOS) er gitt en sentral rolle i det systematiske kvalitetsarbeidet. I kvalitetssystemets generelle del fremgår det at DOS vedtar nærmere kvalitetsmål og ordninger for de forskjellige kvalitetsdimensjoner i forbindelse med utdanning og forskning, og at DOS skal føre tilsyn med det faglige miljøet, læringsmiljøet og støttefunksjonenes kvalitet. DOS har også et særlig ansvar for å vedta og å revidere kvalitetssikringssystemet ved høgskolen. I kvalitetshåndboken gjentas denne informasjon, og her beskrives også sammensetningen av utvalget: Ledere for de tre fagavdelingene og to studentrepresentanter, der bare den ene studenten har tale- og forslagsrett. Dessuten fremheves at DOS har både en rådgivende rolle i kvalitetsarbeidet og vedtaksmyndighet i henhold til høgskolestyrets delegasjon. DOSs sine oppgaver beskrives også i vedlegget til kvalitetshåndboken som omhandler kvalitetssikring av studieprogram og emner. Teksten er heller ikke her identisk med de to øvrige. Komiteen er usikker på hvorfor høgskolen ikke har utarbeidet én beskrivelse av DOS sine oppgaver, mandat og sammensetning, og mener dette kan indikere at kvalitetssikringssystemet ikke har institusjonens oppmerksomhet i tilstrekkelig grad. Høgskolen må sørge for at DOS blir beskrevet på en entydig måte.

Intervjuene bekreftet at utvalget er meget godt kjent i hele organisasjonen, at det er regelmessig aktivitet i utvalget og dessuten at det har flere oppgaver enn de som er nevnt i systembeskrivelsen. Bl.a. fungerer DOS som tilsettingsorgan med unntak av professorstillinger. Utvalget møtes regelmessig og minst en gang i måneden. Under intervjuene kunne medlemmene bekrefte at utvalget hadde en meget sentral plass i høgskolens systematiske kvalitetsarbeid, og det ble fremhevet som en styrke at alle de tre fagavdelingen var representert i utvalget. Studentene oppfattet også at de hadde reell innflytelse i utvalget. Medlemmene av utvalget var av den oppfatning at de kunne ta selvstendige initiativ i kvalitetsarbeidet, og således også er et proaktivt utvalg. Dette mener komiteen er positivt.

Eksempler på DOS sitt arbeid ble gitt under intervjuene: Revidering av studieplaner, behandling av fagrapporter og studentevalueringer, og analyser av resultatene av evalueringene. Både studie- og forskningsaker behandles. Også representanter for ledelsen ved høgskolen bekreftet DOS sin sentrale rolle i det systematiske kvalitetsarbeidet. Flere saker som ledelsen viste til som sentrale i de siste årenes systematiske kvalitetsarbeid, hadde vært behandlet i DOS. Dette gjaldt bl.a. saker om studentrekruttering, arbeid med fagplaner og med oppretting av nye studier. Fra referatene ser

komiteen at arbeidet med å innføre og å godkjenne praksis i bachelorutdanningen i reindrift er relatert til forarbeid og notater fra administrasjonen forut for behandling i DOS. Komiteen ser at utvalget fungerer, at det gjennomfører og fremmer systematisk kvalitetsarbeid og fyller sin rolle som internt tilsynsorgan.

På direkte spørsmål til medlemmene om høgskolens arbeid med måloppnåelse for en av de mest sentrale kvalitetsdimensjonene, nemlig den som urfolksinstitusjon, var svaret at dette stod relativt høyt i deres bevissthet. Men komiteen har ikke sett noen skriftlige spor av dette i dokumentene fra DOS, heller ikke drøftinger av eventuelle motsetninger mellom WINHEC sine standarder for forskning og utdanning og nasjonale standarder. Komiteen mener at en slik debatt er viktig for det systematiske kvalitetsarbeidet, og at et slikt institusjonelt utvalg gjerne kunne initiere en slik diskusjon, og dokumentere dette skriftlig. Denne kvalitetsdimensjonen har en sentral betydning som et mål på kvalitet i utdanningen, den er tydelig fremhevet i systembeskrivelsen og er et sentralt tema for høgskolens faglige identitet og profil.

Komiteen kan se av den siste årsrapporten om utdanningskvalitet (2012/13) at DOS har vedtatt kriterier for fornyingsarbeidet med langtidsplanen for studier. Det er angitt fem premisser for arbeidet med å forvalte studieporteføljen: a) strategiplanen legges til grunn; b) fagavdelingene skal være i sentrum i planleggingen; c) programmer som er eldre enn 2010 skal så langt som mulig bevares, sammen med de oppbygde fagmiljøene; d) oppstart av nye program og studietilbud forutsetter at høgskolen har et stabilt fagmiljø (egne ansatte skal utgjøre minst 70 % av personressursene inn i programmet); e) samiske studieprogram må tilpasses slik at studenter har mulighet til å integrere samisk 1 (innføring i samisk språk) i utdanningen.

Det fremgår av samme årsrapport at DOS, på oppdrag fra høgskolens styre, skal utarbeide en strategi for fjernstudier/nettstudier. DOS opprettet en arbeidsgruppe som leverte sin innstilling i 2012. Det rapporteres at styret har godkjent strategiplanen for fleksibel undervisning. Komiteen mener dette dokumentere godt kvalitetsarbeid, hvor styret, institusjonens kvalitetsutvalg og administrasjonen har deltatt i arbeidet med å utvikle en strategi for et viktig område for høgskolens utdanningskvalitet. Det rapporteres at planene er fulgt opp: det er nedsatt en ressursgruppe som skal støtte og bidra til å bygge opp utvikling av en digital og fleksibelt basert undervisning.

Komiteen er positive til kvalitetsarbeidet som er utført av DOS og ser at utvalget har fungert godt. Høgskolen bør utarbeide en entydig beskrivelse av utvalgets mandat og oppgaver.

3.3 Årlig kvalitetsrapport til høgskolestyret og fagrapportene

Rapporten fra sakkyndig komite i 2007 påpekte at den savnet «en samlet fremstilling av studiekvalitet og en vurdering av måloppnåelse og avviksmåling». Basert på NOKUTs kriterium fra den gangen om at det skulle foreligge en årlige rapport om studiekvalitet til styret, påpekte komiteen at dette ikke var tilfelle ved Samisk høgskole. Den oppfølgende evalueringen i 2008 konkluderte med at det var innarbeidet en slik årlig rapportering til styret, og sa seg tilfreds med dette. Komiteen registrerer at kvalitetsrapporter fra de tre siste studieårene er med i dokumentasjonen fra høgskolen. Rapportene har alle omtrent samme oppbygging, layout og kapitteinndeling. Det heter innledningsvis i rapportene at de skal gi et helhetlig bilde av institusjonens utdanningskvalitet, peke på tiltak for å sikre og utvikle kvaliteten, være et verktøy for å utvikle selve kvalitetssystemet og bygge på informasjon generert av kvalitetssystemet ved høgskolen. Alle rapportene inneholder også en vurdering av måloppnåelsen.

Komiteen anbefaler mer bruk av komparative data for å sette høgskolens måloppnåelse inn i en bredere sammenheng.

Fagrapporter er ikke omtalt i systembeskrivelsen. Det foreligger heller ingen beskrivelse i kvalitetssikringssystemet som viser saksgangen i behandlingen av fagrapporter. NOKUT har likevel mottatt eksempler på noen fagrapporter. I disse er det innledningsvis beskrevet at de fagansatte har ansvaret for å skrive fagrapporter, og at det årlig skal utarbeides slike for hvert studieprogram. Ideelt sett skulle det dermed foreligge ti fagrapporter hvert år, dersom alle studieprogrammene ble tilbudt til enhver tid. Komiteen kan ikke se at denne ambisjonen oppfylles. Det fastslås i den årlige rapporten til styret at det er innkommet for få fagrapporter i to av de siste tre årene. Fagrapporten skal inneholde en sammenfatning av studentevalueringene, og en vurdering fra fakkoordinator. Komiteen kan se at det er uklare beskrivelser av denne rapporteringen i systembeskrivelsen, at terminologi og ansvar er uklart beskrevet, og dette kan kanskje forklare at det kommer for få fagrapporter. Under intervjuene var det flere som hadde kjennskap til fagrapportene. Komiteen mener det er bra at kvalitetssystemet fanger opp dette avviket, og regner med at høgskolen følger opp raskt. Alternativet til å stramme inn kravet om å levere fagrapporter, er for eksempel å korte dem ned eller at de utarbeides med lavere frekvens. Høgskolen bør gjennomgå dagens praksis med sikte på å forbedre og rette på dagens opplegg.

De tre årlige kvalitetsrapportene har alle samme format og oppbygging. Hovedstammen i rapportene er en inndeling i høgskolens seks kvalitetsdimensjoner. Det er inkludert nøkkeldata fra DBH, tilbakemeldinger fra sensor- og fagrapporter i årsrapporten. Hvert av de seks kapitlene avsluttes med en oppsummering av hvilke tiltak som er iverksatt i forbindelse med det foregående studieåret, og avsluttes med opplistede mål og tiltak for det kommende studieåret. Rapportene gjennomgår hvorvidt tiltak er iverksatt, men komiteen kan ikke se at det foreligger en drøfting av måloppnåelsen. Den årlige rapporten behandles i styret for høgskolen. Komiteen mener at formatet er hensiktsmessig, rapportene ryddige, analytiske og fyldige. Den årlige rapporten bør utgjøre et nyttig verktøy for å danne seg et helhetlig bilde av utdanningskvaliteten, og dermed legges grunn for prioriteringer og beslutninger i styret om sikring og utvikling av utdanningskvalitet. Komiteen mener en drøfting av måloppnåelsen for de seks kvalitetsdimensjonene må inkluderes i rapporten.

Et gjennomgangstema i alle rapportene er arbeidet med opptakskvalitet, og da særlig studentrekruttering, som er et område høgskolen har stor oppmerksomhet omkring. I og med at undervisningsspråket er samisk er det begrenset hvor mange potensielle studenter med de nødvendige språkkunnskaper høgskolen har. I rapportene analyseres, drøftes og vurderes utfordringene. Tiltak for å bedre situasjonene er både deltagelse på utdanningsmesser, invitasjoner til videregående skoles elever i hele Sápmi, gjennomføring av besøk ved videregående skoler og fremvisning av bacheloroppgaver på ulike arrangementer. På tross av alle tiltakene som er iverksatt viser søkertallene at rekruttering er en vedvarende utfordring, da både søkertall og studenttall er gått ned de senere årene. Høgskolens mål er å ha 190-210 studenter, og våren 2014 var høgskolen langt unna dette målet. Komiteen mener en mulighet som kan vurderes er å tilby ett eller flere studieprogram på engelsk, med søkere fra andre urfolk som en mulig målgruppe i tillegg til andre interesserte i Norge. En annen mulighet er å samarbeide med andre læresteder om felles studieprogram/emner/moduler for å øke rekrutteringsgrunnlaget.

Tett forbundet med studentrekruttering ligger et tema som også får bred omtale i den siste kvalitetsrapporten. Høgskolen rapporterer under dimensjonen studiekvalitet om arbeidet med en langtidsplan for studier. Komiteen ser at høgskolen har et bevisst forhold til studieportefølje-

forvaltning, både ved en tydelig ambisjon og gjennom planen for å forvalte studieprogrammene. Komiteen savner imidlertid at høghskolen drøfter temaet «kritisk masse» av studenter på programmene. Med 135 studenter fordelt på ti studieprogram blir antallet studenter per program svært. Når en stor del av studiene er fjernstudier blir det også få studenter på campus. Studentene påpekte under intervjuene at dette er en utfordring for lærings- og studentmiljøet på høghskolen. Komiteen har sett få skriftlige spor av diskusjon om temaet, og særlig hva et lavt studenttall kan bety for utdanningskvaliteten. Lavt antall studenter kan ha både positive og negative effekter på kvaliteten i utdanningen, men komiteen kan ikke se at dette temaet drøftes.

Høghskolen har et mål å bli akkreditert som vitenskapelig høghskole, og høghskolen har søkt NOKUT om akkreditering av et ph.d.-studium i samisk språk og litteratur. Det er i den forbindelse opprettet i et ph.d.-programstyre allerede før det er etablert et ph.d.-studium ved høghskolen. Komiteen ser at det også rapporteres om dimensjonen forskningskvalitet, og mener dette er bra. Det er viktig at det også vil foreligge et opplegg for å kvalitetssikre forskerutdanningen, når denne evt. etableres. Komiteen hadde gjerne sett at høghskolen hadde arbeidet systematisk med hvordan forskningen og forskerutdanningen kan bidra til å sikre og utvikle utdanningskvaliteten. Under intervjuene kom det frem at de ansattes forskning ble brukt i ganske stor grad i undervisningene, bl.a. fordi det finnes få eller ingen samiske lærebøker.

Fra og med 2012/2013 er dimensjonen kvalitet som urfolksinstitusjon for første gang inkludert i den årlige kvalitetsrapporten, og det er beskrevet mål og tiltak for studieåret 2013/14 for denne kvalitetsdimensjonen. Høghskolen påpeker at de skal følge kvalitetsmålene til WINHEC i forsknings- og studievirksomheten, og de rapporterer videre at de bevisst har arbeidet med å utarbeide studieprogrammer med utgangspunkt i samisk- og urfolkstenkning og kunnskap. Det er et mål å bidra til å legge til rette for at vitenskapelig kunnskap bygger på tradisjonell kultur- og naturforståelse. Det rapporteres også om planer om et internasjonalt samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner som har et sentralt urfolksperspektiv. Komiteen mener at det er viktig for høghskolen at det analyseres og drøftes hvordan høghskolen når sine mål for denne kvalitetsdimensjonen. Grunnlaget for analysen bør også inneholde eksterne synspunkter både fra urfolksnettverket og fra aktører utenfor dette nettverket, da en løper en risiko for å konservere fagoppfatninger og kvalitetsstandarder uten eksterne tilbakemeldinger. Det er også planer om å tilby noen studier på engelsk i denne sammenhengen. Dette vil være en god mulighet for å utvide rekrutteringsgrunnlaget, og dermed skape en ytterligere bredde i studentmassen.

I årsrapportene gjøres det rede for flere forskjellige prosjekter som er gjennomført i perioden 2008-13. Eksempler på prosjekter som gis er samarbeid med andre urfolksinstitusjoner om forsknings- og utviklingsprosjekter, samarbeid med andre samiske institusjoner for å utvikle metodologi og et allsamiske program for dokumentasjon, bevaring, beskyttelse og lagring av samisk tradisjonell kunnskap. Målsetningen er at en gjennom prosjektet skal sikre lokal rettstenking og styrke det samiske lokalsamfunnet. Det er satt i gang et nytt (revidert) studium i 2012, bachelor i reindrift, hvor studentene bl.a. skal få en mer teoretisk tilnærming til tradisjonell kunnskap. Komiteen kan se at mye av aktiviteten er innenfor kvalitetsmålene for urfolksinstitusjoner, og oppfordrer høghskolen til å delta i å videreutvikle kvalitetsmålene videre.

Samisk høghskole forholder seg til kvalitetsstandarder både fastlagt nasjonalt og av WINHEC. Spørsmålet om disse standardene er compatible eller om det i noen tilfeller oppstår konflikter mellom to ulike sett ble diskutert i flere av intervjuene under besøket. Ansatte ved høghskolen viste til at urfolk

i lang tid har blitt forsket på, og at det for dem som ansatte ved en urfolksinstitusjon nå er viktig å vise at de ikke lenger er forskningsobjekter, men selv utfører forskning i samarbeid med det samiske samfunnet. Samtidig viste intervjuene en løsningsorientert bevissthet om at det kan forekomme situasjoner hvor det er en konflikt mellom de to settene med standarder. Komiteens inntrykk er at det er høy bevissthet ved institusjonen på dette området. Komiteen oppfordrer institusjonen til fortsatt å ha denne diskusjonen på dagsordenen, og å nedfelle diskusjonen skriftlig.

Komiteen kan se at også de andre kvalitetsdimensjonen er fulgt opp i den årlige rapporten. Utfra oversikten over både oppfølging av mål og tiltak for foregående studieår, og mål og tiltak for det påfølgende året, kommer det frem at det er innhentet informasjon, utført analyser, gjort vurderinger, drøftet tiltak og formidlet at det er gjennomført tiltak i et stort omfang. Høgskolen rapporterer også at flere av tiltakspunktene ikke er fulgt opp. Rapporten gir dermed et helhetlig bilde av det systematiske kvalitetsarbeidet, både det som er utført, og der høgskolen har utfordringer med oppfølgingen. Enkelte tiltak har stått oppført som «ikke utført» over flere år, og det bør det tas tak i. Bl.a. gjelder dette fornying av studentevalueringssystemet. Komiteen mener også en drøfting av måloppnåelsen for de seks kvalitetsdimensjonene må inkluderes i rapporten. Rapporteringen bekrefter likevel komiteens oppfatning om et kvalitetssystem som er i bruk og et pågående systematisk kvalitetsarbeid. Komiteen kan se at kvalitetssystemet er tilpasset høgskolens særegne profil som en urfolksinstitusjon, noe som gir kvalitetsarbeidet et klart strategisk preg.

3.4 Kvalitetssikring og -utvikling av hele studieprogram

Komiteen mener det er gode muligheter for å opprettholde et systematisk arbeid for å sikre og utvikle kvalitet i hele studieprogram ved Samisk høgskole gitt den oversiktlige mengden av studieprogram som tilbys. Studieprogrammene er selve hovedleveransen til studentene, og det er derfor avgjørende hvordan kvaliteten i programmene som helhet både sikres og utvikles (progresjon i studiet, sammensetning av emner og programmets helhet, programmets relevans osv.). Det er flere faktorer som virker inn på kvaliteten i programmene. Samisk høgskoles kvalitetssikringssystem inneholder en del informasjon om, og forventinger til, hvordan dette arbeidet skal utføres.

Kvalitetshåndboken har et eget avsnitt om kvalitetssikring av hele studieprogram. I kapittel fire om evalueringer fremkommer det at programkoordinator evaluerer studieprogrammer sammen med studenter. Disse evalueringene skal dokumenteres, resultatene av dem sammenstilles, vurderes og kommenteres, før resultatene av dem gjøres tilgjengelige. Studieprogramevalueringer skal gjennomføres hvert år ifølge informasjon i avsnittet om programevalueringer, og det anbefales å gjennomføre muntlige evalueringer der programkoordinator, faglærer(e) og studenter deltar. Skriftlig evalueringer med spørreskjemaer kan også benyttes. Studieprogramevaluering tar for seg temaer som er relevant for kvaliteten på hele programmet, og dette kan for eksempel være: emnesammensetning og faglig fordyping, læringsmiljøet, egenvurdering av innsats, undervisnings-, lærings- og vurderingsformer, praksisperioder, læringsutbytte, gjennomføring og organisering av studiet, arbeidsmengde og pensum. Det er lagt opp til at de tre fagavdelingene skal gjennomgå og vurdere funn i evalueringene.

Komiteen har sett dokumentasjon på at studieprogram er evaluert av studentene, at resultatene er sammenstilt, og at det er gjort vurderinger av resultatene. Komiteen har fått dokumentert skriftlige evalueringer, men ikke muntlige evalueringer av hele studieprogram. Komiteen har sett eksempler på studentevalueringer (fra 2013) av bl.a. bachelorstudiet i duodji, og av praksisdelen i bachelorstudiet i

reindrift. Utover dette er det i liten grad dokumentert evalueringer av hele studieprogram. Komiteen mener at målet om årlige evalueringer er ambisiøst og muligens en unødvendig høy frekvens. Av høgskolens ti studieprogram er to av dem rammeplanstyrte lærerutdanninger, tre av dem mastergradstudier som relativt nylig er akkreditert og således evaluert av et eksternt panel av NOKUT. Akkrediteringssøknader som behandles av NOKUT, er vurdering og godkjenning av planer om studier. Når studiene er igangsatt er det viktig at de evalueres etter noe tids drift. Komiteen mener det er rom for å senke kravet om årlige evalueringer til en lavere frekvens, og i stedet prioritere eksterne evalueringer.

Det gjennomføres ikke eksterne progamevalueringer. Komiteen tok opp dette under intervjuene, og svaret fra høgskolens representanter var at når programmene som tilbys uten unntak er på samisk, er det ikke mulig å gjennomføre eksterne evalueringer av hele studieprogram uten store ressurser avsatt til å oversette alt materialet. Komiteen mener det er viktig for et såpass lite miljø som Samisk høyskole å utsette seg for et eksternt blikk. Komiteen anbefaler derfor at eksterne evalueringer av hele studieprogram bør gjennomføres regelmessig. I motsatt fall er det en risiko for at høgskolen konserverer eksisterende faglige tradisjoner og i verste fall begrenser utviklingen av kvaliteten i studieprogram.

Komiteen har registrert at det i materialet, og under intervjuene, er stor oppmerksomhet omkring kvalitetsdimensjon «kvalitet som urfolksinstitusjon». Komiteen oppfordrer derfor høgskolen til å evaluere denne kvalitetsdimensjonen i progamevalueringer.

Høgskolens kvalitetssikringssystem peker også på at det skal gjennomføres læringsmiljøundersøkelser, brukerundersøkelser og kandidatundersøkelser. Disse elementene av systemet er relevante og kan avdekke både informasjon om og faktorer som påvirker, kvaliteten i hele studieprogram.

En del av det å arbeide med å sikre kvalitet og å utvikle kvalitet i hele studieprogram er forbundet med høgskolens forvaltning av studieporteføljen. Komiteen kan ikke se at systemet har et opplegg for kvalitetssikring av oppretting og nedlegging av studieprogram, og høgskolen bør vurdere om en skal utarbeide opplegg og retningslinjer for dette⁹. Komiteen kan imidlertid se av årsrapporten for utdanningskvalitet at det rapporteres om en langtidsplan for studier, og at det arbeides med å fornye denne. Dette er satt på dagsorden av høgskolens nye strategiplan, og DOS har vedtatt premisser for det videre arbeidet med fornyingen av planen.

3.5 Studentevalueringer

Det er slått fast i universitets- og høyskoleloven at studentevalueringer *skal* inngå i systemet for kvalitetssikring¹⁰. Samisk høyskole har 159 studenter fordelt på ti studieprogram. Komiteen forventer derfor at høgskolen har et oversiktlig og enkelt opplegg for studentevalueringer. Med så få studenter bør høgskolen ha funnet frem til et opplegg som er nyttig, og ha utarbeidet et system som er tilpasset høgskolen.

Studentenes oppfatting av kvalitet er en viktig kilde til informasjon om utdanningskvalitet, og det er skissert et opplegg for studentevalueringer i høgskolens kvalitetssystem. I høgskolens skriv til

⁹ Høgskolen opplyser i kommentarene til rapportutkastet fra NOKUT at det er utarbeidet slike interne retningslinjer, men at disse ennå ikke er kunngjort på høgskolens nettsider.

¹⁰ §1-6 i lov om universiteter og høyskoler

NOKUT pekes det på at det har vært gjennomført årlige studentevalueringer, og at de fleste av disse er kvalitative og muntlige evalueringer gjennomført av fagkoordinator sammen med studenter. Høgskolen har også gjennomført enkelte kvantitative studentevalueringer ved hjelp av spørreskjemaer på nett, men de opplyser at det dessverre er få studenter som har besvart disse undersøkelsene. De stiller selv spørsmålet om små studentgrupper og lav svarprosent overhodet kan gi valide undersøkelser og dermed være en kilde til informasjon om kvalitet i utdanningen. Komiteen er enig i at det virker lite hensiktsmessig å basere undersøkelsen på spørreskjemaer med små studentgrupper som har lav svarprosent. Særlig for studentevaluering av emner, men også for hele program, vil evalueringer med så lav svarprosent ha liten verdi og gi lite læring. På den andre siden er det ulemper forbundet med å gjennomføre alle studentevalueringer muntlig. Høgskolen bør derfor vurdere å fokusere på skriftlige evalueringer som går på tvers av studier, og ha muntlige tilbakemeldinger som et supplement.

Systemets opplegg er per i dag beskrevet i kvalitetshåndbokens kapittel fire om evalueringer, og i vedlegg nummer to til kvalitetshåndboken med tittelen «Kvalitetssikring av studieprogram og emner». Her er følgende opplegg skissert:

- ansvaret for å gjennomføre studentevalueringer er tillagt emnekoordinator og programkoordinator
- alle studier bør evalueres av studenter - det fremgår innledningsvis at emner, praksis, studieturer og studieprogrammer skal evalueres sammen med studentene.
- studentevalueringer gjennomføres i gjeldende undervisningssemester, enten ved slutt eller midtveis
- temaer for evalueringene kan være: læringsmiljø, vurdering av egen innsats, undervisnings-, lærings- og vurderingsformer, praksisperiode, studietur, læringsutbytte, organisering av studiet, arbeidsmengde og pensum
- skriftlige og dialogbaserte metoder kan kombineres - valg av evalueringsmetode er valgfritt
- programevalueringer skal gjennomføres årlig (studenter deltar ved muntlig evaluering)

Hovedansvaret for studentevalueringer er tillagt emnekoordinator og programkoordinator. Komiteen kan ikke se at disse rollene er beskrevet i oversikten over ansvar og roller i kvalitetsarbeidet. Kvalitetshåndboken omtaler studiekoordinatorens ansvar og rolle. Rollene i kvalitetsarbeidet må tydeliggjøres i systembeskrivelsen.

Hvordan har høgskolen fulgt sitt eget opplegg for studentevalueringer? I dokumentasjonen er det en oversikt over en felles studentevaluering gjennomført for studieåret 2010-11. Det fremgår av oversikten at til sammen 15 emner og program har gjennomført studentevaluering. Svarprosenten varierer fra, 0 % til 12,9 %. og med et gjennomsnitt på 6,7 %, noe som må betegnes som en lav oppslutning. Det ser ikke ut til at noen mastergradsstudier eller emner på mastergradsnivå inngår i denne nettbaserte spørreundersøkelsen. Studentene er bedt om å svare på spørsmål om egen læring og utvikling, organisering av studiet, timeforbruk på studiet, om undervisningen, foreleserens fremføring mm. Høgskolen har utarbeidet et notat om evalueringens resultater opprinnelig skrevet for DOS-utvalget. Til sammen 31 studenter besvarte undersøkelsen. Det er hovedsakelig positive vurderinger og innspill fra studentene. Studentene svarer at studiene er nyttige og gir dem relevante kunnskaper. Studiemiljøet fremstår som engasjert og aktivt, svarer studentene. Organiseringen av studiene får også positive tilbakemeldinger, og studentene mener at læringsmateriellet holder et høyt nivå.

Det er også dokumentert studentevalueringer av to studieprogram gjennomført høsten 2013: Bachelorgrad i Duodji og Bachelorgrad i samisk språk og litteratur. Høgskolen har skrevet en sammenfatning av resultatene av evalueringene, som omfattet til sammen 13 studenter og med god svarprosent på 84 %. Høgskolen skriver at resultatene skal brukes i det videre arbeidet med å utvikle de aktuelle bachelorstudiene, og studentenes oppfatninger er viktige i dette arbeidet. Studentenes respons kan oppsummeres i at de hovedsakelig er meget godt fornøyd med studiene. Det kommer frem få direkte kritiske merknader til studiene. Komiteen mener det er positivt at det skrives sammenfatninger av evalueringene, men har ikke sett dokumentasjon av oppfølgingen av evalueringene.

Komiteen mener det er en god idé å samle studentevalueringer av flere studier og emner i en felles undersøkelse, selv om dette kanskje kan gi mindre direkte tilbakemeldinger til det enkelte emnet/studiet, så kan dette danne grunnlag for tiltak og nye ideer på tvers av programmer og emner og gi et helhetlig bilde av studentenes oppfatning av kvaliteten i utdanningen ved høgskolen.

Under intervjuene med komiteen bekreftet studentene at de hadde deltatt på slike studentevalueringer med elektroniske utsendte skjemaer. Studentene kunne bekrefte at det var dårlig oppslutning i disse undersøkelsene, og mente dette delvis kunne skyldes at mange var fjernstudenter. Studentene var imidlertid bedre kjent med de muntlige evalueringene, som også var bedre kjent blant de ansatte i undervisnings- og forskerstillinger.

Høgskolen har mange deltidsstudenter og nettstudenter. Den nye lærerutdanningen er for eksempel i sin helhet nett- og samlingsbasert (f.o.m. starten i 2012). Noen av nettstudentene bekreftet under intervjuene at de hadde deltatt i muntlige studentevalueringer, og tillitsvalgte studenter kunne bekrefte at de hadde deltatt i arbeid med å gjennomgå evalueringen i etterkant. På direkte spørsmål om nytten av studentevalueringer, fremkom det at høgskolen ofte løser problemer fortløpende og der de oppstår. De gjør behovet for studentevalueringer mindre ifølge studentene.

Det fremkommer av årsrapportene om kvaliteten i utdanningen fra høgskolen, at det for studieårene 2012/13, 2011/12 og 2010/11 er gjennomført studentevalueringer skriftlig eller muntlig ved studiekoordinator, og at informasjon fra disse evalueringene er inkludert i fagrapportene. Det rapporteres imidlertid også samtidig om at det er produsert for få fagrapporter. Komiteen mener det er viktig at slike rapporter produseres, slik at oppfølgingen av studentevalueringene er synlig og at den også er kommuniseres til studentene. Høgskolen må påse at dette følges opp bedre fremover. Helhetsbildet som tegnes i årsrapportene er at studentenes tilbakemeldinger er gode på studiene og emnene som er evaluert. Rapportene formidler kritiske kommentarer fra studentene når det gjelder å samle undervisningen på campus i større grad enn tilfelle er i dagens situasjon. Under intervjuene fremkom noen av de samme synspunktene, og da naturlig nok for de studiene som er nettbasert, hvor det ble etterlyst et bedre sosialt studentmiljø.

Et av dokumentene som ligger til grunn for kvalitetsarbeidet, «Ethiske retningslinjer for veiledning», er relevant som et supplement til opplegget for studentevalueringer. Med få studenter per ansatt innebærer dette i praksis tett oppfølging av hver enkelt student, og da er det viktig at det finnes klare regler for hvordan høgskolen, studentene og de ansatte håndterer slik individuell veiledning. Komiteen mener en form for rapportering fra slike tutor/veiledermøter/samtaler kan utfylle studentevalueringene.

Alt i alt ser komiteen at høgskolen har på plass et tilfredsstillende opplegg for studentevalueringer, men komiteen ser også at det utfordringer med gjennomføring av studentevalueringer, noe som erkjennes klart i skrivet fra høgskolens ledelse til NOKUT. For få studenter deltar i studentevalueringene. Studentene bruker heller ikke systemet for avviksmeldinger, men høgskolen tror på økt studentdeltagelse i det systematiske kvalitetsarbeidet fremover. Høgskolen kunne imidlertid ikke vise til nye tiltak for å forbedre deltagelsen, og komiteen er usikker på om forventningene er realistiske. Høgskolen må arbeide videre med å finne frem til en hensiktsmessig form for studentevalueringer.

4 Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene

Den sakkyndige komiteen har i tråd med *forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning* vurdert de respektive sidene ved kvalitetssikringssystemet og de vurderingene av utdanningskvaliteten som institusjonen selv gjør. Vurderingene er gjort med utgangspunkt i NOKUTs kriterier. Komiteen sammenfatter her sine vurderinger i henhold til den strukturen som de fem kriteriene gir.

4.1 Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur

Samisk høgskole har siden oppstarten i 1989 hatt et tydelig og samlende mål å arbeide mot, nemlig å dekke det samiske samfunnets kunnskapsbehov. Dette preger på en gjennomgripende måte institusjonens kvalitetskultur representert ved ledelsen, studieadministrasjonen, de ansatte i undervisnings- og forskerstillinger og studentene. Systematisk kvalitetsarbeid er integrert i utdanningsvirksomheten og også i målrettede og strategisk styrte prosesser. Institusjonens arbeid for å stimulere til kvalitetsarbeid og kultur har vært en naturlig konsekvens av et omfattende og stadig pågående arbeide med å utvikle en nyetablert høyere utdanningsinstitusjon.

Institusjonen har i den senere tiden utviklet, fått akkreditert og etablert flere mastergradsstudier, etablert nye bachelorgradsstudier, igangsatt nye samiske grunnskolelærerutdanninger, søkt og fått akkreditering av WINHEC som urfolksinstitusjon, søkt om akkreditering av et ph.d.-studium, og har per i dag ambisjoner å bli vitenskapelig høyskole. Komiteen ser at alle disse prosessene har virket positivt og stimulerende på både å etablere og å videreutvikle en kvalitetskultur ved høgskolen, men samtidig er det krevende å forholde seg til to sett av kvalitetsstandarder. Komiteen oppfordrer høgskolen til å ha oppmerksomhet på dette området.

Høgskolen er en liten institusjon og både ansatte og studenter er tydelig inkludert i det systematiske arbeidet med utdanningskvalitet. Størrelsen på høgskolen gjør at deler av kvalitetskulturen er personavhengig og er preget av uformelle strukturer. Komiteen mener dette ikke har noen negative effekter på kvalitetskulturen. Et operativt og til dels velfungerende kvalitetssystem har antagelig medvirket til at en har unngått negative effekter på det systematiske kvalitetsarbeidet. Komiteen ser at høgskolens kvalitetsutvalg DOS har spilt en viktig rolle for høgskolens systematiske kvalitetsarbeid. Dette er en arena hvor ledelse, ansatte og studenter har samarbeidet godt. Komiteen vil imidlertid påpeke at studentene må integreres enda sterkere i kvalitetskulturen, særlig med tanke på å utvikle møteplasser og arenaer for et felles studiemiljø. En stor del av dagens studenter er fjernstudenter, og med utgangspunkt i at svært få studenter allerede er på campus, er det en risiko for at studentmiljøet

kan bli fragmentert. Komiteen vil fremheve at studenter er sentrale i kvalitetsarbeidet, og at dette arbeidet blir vesentlig forbedret dersom studentene for eksempel kan frikjøpes (deltid) for å fylle en studentlederrolle. Dette er en vanlig ordning ved andre norske læresteder.

Høgskolen er en aktiv deltager i det konsortiet WINHEC fra og med 2008. Identiteten som urfolksinstitusjon fremstår som en viktig del av høgskolens profil og kvalitetskultur. Deltagelsen i et globalt nettverk av urfolksinstitusjoner er en eksplisitt uttalt strategi, og kommer klart frem som et engasjement blant høgskolens ansatte og studenter, og den gir retning til utviklingsarbeidet. Komiteen er imponert over den samlede kraften i dette prosjektet, og ser at det samler høgskolens oppmerksomhet om bestemte temaer og mål. Komiteen møtte få kritiske innvendinger til dette prosjektet, og høgskolen bør stimulere til et kritisk blikk på videre utvikling av egen kvalitetskultur i denne konteksten.

4.2 Mål, plan og ledelsesforankring

Kvalitetssystemet og systembeskrivelsen består i dag av flere dokumenter. Det samlede systemet omfatter i alt omtrent 30 sider. Dette er fordelt på følgende dokumenter: *Samisk høgskoles kvalitetssikringssystem – generell del*, og *Samisk høgskole – kvalitetshåndbok for utdanningsvirksomheten*. I tillegg foreligger det 16 vedlegg til kvalitetshåndboken. Komiteen konstaterer at det foreligger et kvalitetssystem og at dette beskriver mål, ansvar og prosesser. Komiteen er imidlertid svært kritiske til det store omfanget av systemet og av systembeskrivelsen og den gjennomgående dubleringen av informasjon som foreligger. Systembeskrivelsen er unødvendig komplisert og vanskelig å orientere seg i. Komiteen mener både omfanget av systembeskrivelsen og den manglende systematikken i systemet, kan virke mot sin hensikt, og dermed svekke det systematiske kvalitetsarbeidet. Komiteen kan ikke se noen gode grunner til at en liten høgskolen som Samisk høgskole skal ha en så vidt omfattende og oppdelt systembeskrivelse. Systembeskrivelsen må forenkles og omarbeides, slik at informasjon ikke gjentas. Den må i sin helhet foreligge både på norsk og samisk.

Den forrige evalueringen i 2007/8 fremhevet at kvalitetshåndboken var et godt redskap i det systematiske kvalitetsarbeidet. Dagens komite er noe mer usikker på dette, på grunn av all dublering av informasjon. Dette kan tyde på at den ikke er i bruk i særlig stor grad, og at den er blitt et dokument som ikke er levende. Når komiteen likevel registrerer at det foregår systematisk kvalitetsarbeid, antar komiteen at dette utføres utfra eksisterende rutiner og erfaring som er godt innarbeidet i virksomheten. Særlig merket komiteen seg at studieadministrasjonen fremsto med sterk bevissthet om kvalitetssystemet, og antagelig bidrar den i stor grad til at systemet fungerer og har vært operativt. Sammenhengen mellom, og betydningene av innsamling av informasjon og igangsetting av tiltak etter gjennomførte analyser, var tydelig forstått blant representantene for studieadministrasjonen. Komiteen vil likevel bemerke at det må foregå en kontinuerlig tilpassing av systemet til virksomheten.

I den generelle delen av systemet er formålet med det systematiske kvalitetsarbeidet beskrevet. Samisk høgskoles kvalitetssikringssystem skal «virkeliggjøre samisk høgskoles mål som urfolksinstitusjon som ivaretar og utvikler det samiske språket, den samiske kulturen og samfunnene. Samisk høgskole er etablert spesielt for å ta hensyn til samiske interesser og behov i forbindelse med høyere utdanning og forskning.». Ansvar og roller i det systematiske kvalitetsarbeidet er beskrevet i dokumentet, men noen roller er delvis utelatt og beskrivelsene kan variere noe. Komiteen har sett av dokumentasjon og i intervjuene at det institusjonelle kvalitetsutvalget DOS er svært aktivt og et velfungerende sentralt

organ. Både ansatte i utdannings- og forskerstillinger, studentene og representanter for ledelsen peker på dette utvalget som et sentralt og velfungerende utvalg i det systematiske kvalitetsarbeidet. Komiteen ser positivt på utvalgets rolle og aktivitet i det systematiske kvalitetsarbeidet, men utvalgets mandat må være tilgjengelig enten på nett eller som en del av systembeskrivelsen.

Komiteen kan se at arbeidet rundt det å være en målbevisst utdanningsinstitusjon fortsatt står meget sentralt. Ambisjonen om å bli vitenskapelig høyskole, og søknaden om akkreditering av et ph.d.-studium ved høyskolen er de tydeligste indikasjonene på dette. Den årlige rapporten om kvalitet til styret er en gjennomgang av hvilke mål en har satt seg, og hvordan det er arbeidet med å nå målene, men den drøfter i for liten grad selve måloppnåelsen. Dette kan også gjøres ved hjelp av komparative data fra andre læresteder.

Samisk høyskoles kvalitetssikringssystem er også et avvikssystem. Dette innebærer at studentene og ansatte skal melde inn avvik. Avvik er manglende oppnåelse av kvalitetsmål. Komiteen har sett lite dokumentasjon på dette.

4.3 Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen

Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene gjøres fra flere kilder. Komiteen har sett eksempler på studentevalueringer, sensorrapporter, fagrapporter og bruk av nøkkeltall fra DBH. Komiteen har også sett eksempler på evaluering av hele studieprogram.

Høgskolen erkjenner selv at bruk av studentevalueringer er problematisk av flere grunner. Høgskolen har svært få studenter per program, og enda færre per emne, og det har i tillegg vært lav deltagelse på studentevalueringene som er gjennomført. Dette gir ikke valid informasjon. Komiteen mener likevel at evalueringen kan være nyttige for lærerne og utviklingen av studiene, og de kan være en idé å samle studentevalueringer av flere studier og emner i en felles undersøkelse. Høgskolen må arbeide videre med å finne frem til en hensiktsmessig form for studentevalueringer.

Den informasjonen som innhentes om kvalitet i utdanningen mangler et eksternt blikk. Komiteen ser at WINHEC er til stede i organisasjonens bevissthet, og kan fungere som en ekstern kilde til informasjon om høgskolens utdanningskvalitet. Det er imidlertid foreløpig ikke dokumentert systematisk kvalitetsarbeid basert på WINHEC. Ekstern sensur gjennomføres i liten grad ved bruk av sensorer utenfor det samiskspråklige området, noe som legger begrensninger på mulighetene for et eksternt blikk på kvaliteten. Komiteen konkluderer med at det eksterne blikket som element i systematisk kvalitetsarbeidet har et klart forbedringspotensial, og anbefaler å styrke denne delen av kvalitetsarbeidet. En mulighet for å styrke det eksterne blikket er at evalueringer av hele studieprogram kan utføres på engelsk med eksterne medlemmer i komiteen. Dette vil gi høgskolen muligheter for en større bredde i kildene for informasjon om kvalitet i utdanningen.

Komiteen har registrert at nye studier opprettes etter grundig forarbeid i institusjonen, og at institusjonens utvalg DOS har en sentral rolle i dette.

Etter komiteens oppfatning har høgskolen et tilfredsstillende opplegg for å innhente informasjon om kvalitet i studiene fra flere kilder, og opplegget er i bruk. Høgskolen har også et opplegg for å opprette nye studier. Utfordringene består i å sikre at studentevalueringen gir valid informasjon, og at det eksterne blikket for større oppmerksomhet og systematiseres ytterligere som kilde til informasjon om kvalitet i utdanningen.

4.4 Analyse, vurdering og rapportering

Høgskolens årlige kvalitetsrapporter viser at det utføres analyser og vurderinger av utdanningskvalitet. Det er gjort analyser av rekrutteringsutfordringer og studenttall, av planer om å fornye studieporteføljen, av kvalitet som urfolksinstitusjon, av forskningskvalitet og av kvalitetsdimensjonen eksamenskvalitet (der sensorrapporter gjennomgås). Rapportene er ryddige, klare, informative og de gir et godt grunnlag for å gi en helhetlig vurdering av høgskolens utdanningskvalitet. Rapportene har en ryddig oppstilling av hvilke tiltak som er fulgt opp, hvilke som ikke er det, og hvilke nye mål og tiltak som lanseres for det påfølgende studieåret. Rapportene holder seg til det samme formatet og oppsettet hvert år, og med dette skapes det kontinuitet. Komiteen har inntrykk av at styret og ledelsen har delegert oppfølging av behandlingen den årlige rapporten til administrasjonen, og savner at kommentarer og synspunkter fra styret tydeligere fremgår i rapportene.

Høgskolen har selv påpekt at det er innkommet for få fagrapporter for to av de tre siste årene, og at grunnlaget for å analysere studiekvalitet av denne grunn er svekket. Høgskolen må derfor få fart på innhenting av fagrapporter, men antagelig med lavere ambisjonsnivå enn dagens, hvor det er lagt opp til at det skal leveres fagrapporter for alle fag hvert år. En kan tenke seg et opplegg hvor dette alternerer mellom fagene.

Samlet mener komiteen at analyse- og vurderingsarbeidet omkring utdanningskvalitet sammen med rapporteringsarbeidet er vel fungerende og godt dokumentert. Mye av forklaring på dette er at høgskolens kvalitetsutvalg (DOS) over flere år har sørget for kontinuitet og fremdrift i dette arbeidet.

4.5 Bruk av kunnskapen til kvalitetsforbedring

Det fremgår av høgskolens årlige rapportering om utdanningskvalitet at den kunnskapen som opparbeides gjennom det systematiske kvalitetsarbeidet brukes til både å sikre og å utvikle kvaliteten i utdanningen. Det rapporteres på systematisk vis under hver av de seks kvalitetsdimensjonene om hvilke tiltak som ble planlagt det foregående året, hvilke som er gjennomført i det inneværende året og hvilke som ikke er gjennomført. Intervjuene med de forskjellige grupper underbygget og bekreftet at dette fungerer godt i organisasjonen.

Høgskolen følger i stor grad opp det den planlegger av tiltak og det er godt beskrevet hvorfor en i noen tilfeller ikke har fulgt opp tiltak. Komiteen kan se at enkelte områder har vært utfordrende over flere år, bl.a. rekruttering. Høgskolens mål om et bestemt antall studenter høgskolen skal ha, krever ikke et stort antall nyrekruttede studenter for å nås, men en må i fremtiden enten utvide nedslagsfeltet for høgskolens studier eller eventuelt justere ambisjonen om flere studenter. De siste årenes arbeid med å rekruttere studenter har ikke medført at en har nådd målet. Arbeidet bør også sees i sammenheng med analyser og vurderinger av hva en kritisk masse av studenter betyr for utdanningskvaliteten.

Samlet mener komiteen at høgskolen har dokumentert at det er god sammenheng mellom den kunnskapen som er oppnådd gjennom systematisk kvalitetsarbeid og de tiltak som er satt inn for å både sikre og å utvikle utdanningskvaliteten.

5 Konklusjon – har Samisk høyskole et tilfredsstillende system for kvalitetssikrings av utdanningen?

Komiteen anbefaler at systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Samisk høyskole godkjennes.

Samisk høyskole er i en særstilling i det norske utdanningslandskapet. Den har blitt tildelt en viktig oppgave i å dekke det samiske samfunnets kunnskapsbehov, noe som virker samlende og motiverende på høyskolens virksomhet. Høyskolen er en liten og oversiktlig og hadde i 2013 159 studenter og 38 faglige årsverk.

Høyskolen har de senere årene gjennomført et stort utviklingsarbeid, både ved å ha fått akkreditert og etablert nye studier, og ved å ha blitt akkreditert som urfolksinstitusjon av WINHEC. Dette har preget høyskolens systematiske kvalitetsarbeid og kvalitetskultur i stor grad. Samisk høyskole forholder seg både til nasjonale krav til utdanningskvalitet og til WINHECs standarder. Komiteen oppfordrer Samisk høyskole til å fortsatt ha oppmerksomhet på hva som skiller og forener kravene.

I det daglige er det systematiske kvalitetsarbeidet bygget opp rundt noen sentrale elementer i kvalitetssystemet: Forsknings- og studiestyret (DOS), de årlige rapportene om utdanningskvalitet og studentenes evalueringer av utdanningskvaliteten. Komiteen vil fremheve DOS som den mest sentrale kraften i høyskolens kvalitetsarbeid. Utvalget har ansvar for å analysere informasjon om utdanningskvalitet og utarbeide årlige rapporter og fungerer også som et forum for diskusjoner om utdanningskvalitet. Årsrapportene fremstår som interessante og relevante og gir et godt bilde av høyskolens arbeid med utdanningskvalitet og legger et grunnlag for læring i organisasjonen. Selv om selve systembeskrivelsen er unødvendig komplisert og vanskelig å orientere seg i, ser det systematiske kvalitetsarbeidet ut til å fungere, og kanskje skyldes dette godt innarbeidede rutiner og lang erfaring over flere år med bruk kvalitetssystemet. Komiteen vil igjen påpeke at både systemet og systembeskrivelsen må forenkles.

Komiteen mener at høyskolen må gå kritisk igjennom oppleggene for studentevalueringer, og prøve ut andre ordninger enn hva som gjelder i dag. Komiteen savner at høyskolen systematisk innhenter informasjon om utdanningskvalitet fra det «eksterne blikket». Komiteen kan se at høyskolen ved å delta i WINHEC-nettverket har muligheter til å kompensere for at den har få studenter og lærere, men komiteen har sett få konkrete resultater av dette forholdet i materialet som er fremlagt. Høyskolen oppfordres til å utnytte potensialet for kvalitetssikring og utvikling i dette global nettverket bedre i det daglige, og ikke kun som støtte og inspirasjon til egen institusjonsprofil og identitetsbygging.

Systemet gir høyskolen et grunnlag for å ha tilfredsstillende kontroll med utdanningskvalitet, og et bidrag til grunnlaget for strategisk utvikling av institusjonens studier.

Komiteen ser at det er krevende å vedlikeholde et kvalitetssystem på både samisk og norsk språk. Mulighetene for nasjonal ekstern kvalitetssikring av kvalitetssystem og utdanningskvalitet fordrer likevel at sentral informasjon er tilgjengelig på norsk i tillegg til samisk.

6 Komiteens råd om videre utvikling av kvalitetsarbeidet

Konkrete innspill fra komiteen kommer frem i den løpende teksten. Med utgangspunkt i de vurderinger som er gjort av systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Samisk høyskole, har komiteen følgende hovedanbefalinger for videre utvikling av institusjonens kvalitetsarbeid:

- Som en svært liten høyskole, bør Samisk høyskole forenkle og korte ned kvalitetssystemet, gjøre det mer leservennlig og poengtert og fjerne all dublering av informasjon, alle inkonsekvenser og uklarheter. Høyskolen løper ellers en risiko for at systembeskrivelsen ikke blir benyttet eller tatt på alvor, og at det systematiske kvalitetsarbeidet på sikt kan svekkes. Høyskolen bør vurdere å oversette hele kvalitetssystemet til norsk.
- Høyskolen bør ha oppmerksomhet fremover på å innhente informasjon om kvalitet i utdanningen systematisk fra flere eksterne kilder utenfor det samiskspråklige området. I den forbindelse bør den mer systematisk utnytte eksisterende samarbeid med utenlandske og nasjonale partnere i det systematiske kvalitetsarbeidet.
- Høyskolen bør gjennomgå dagens praksis med studentevalueringer, med tanke på å lage et enda mer tilpasset opplegg for høyskolens 159 studenter og ti studieprogram, slik at studentevalueringer vil gi nyttig og pålitelig informasjon om kvalitet i utdanningen.
- Høyskolen bør vurdere å inkludere komparative data fra andre læresteder/studier etc., i forbindelse med årlig rapportering om utdanningskvalitet, slik at drøfting av måloppnåelse om utdanningskvalitet i rapporten gis et bredere perspektiv.

Høyskolen har få studenter og relativt mange av dem er fjernstudenter. Høyskolen bør derfor vurdere å styrke studentlederrollen for å motvirke fragmentering av studentmiljøet.

7 Vedlegg

7.1 Program for den sakkyndige komiteens besøk ved institusjonen

Program for besøket ved Samisk høgskole 9. - 10. oktober 2014

Torsdag 9. oktober	
09.00 - 09.30	Komiteemøte
09.45 - 10.45	Møte med studenter fra bachelor- og masterstudier (tillitsvalgte og ikke-tillitsvalgte)
11.00 - 11.45	Møte med representanter fra forsknings- og studiestyret (DOS) og Læringsmiljøutvalget (LMU)
12.00 - 13.00	lunsj
13.00 - 13.45	Møte med ansatte i undervisnings- og forskerstillinger med oppgaver/roller i det systematiske kvalitetsarbeidet
14.00 - 14.45	Møte med ansatte i undervisnings- og forskerstillinger uten oppgaver/roller i det systematiske kvalitetsarbeidet
15.00 - 15.45	Ledere og nestledere for fagavdelingene

Fredag 10. oktober, møter med:	
09.00 - 10.00	Komiteemøte
10.00 - 10.45	Møte med ansatte i studieadministrasjon med oppgaver/roller i det systematiske kvalitetsarbeidet
11.00 - 12.00	lunsj
12.00 - 12.45	Omvisning på høgskolen
13.00 - 14.00	komitemøte
14.00 - 14.45	Tilbakemeldinger til høgskolens ledelse

7.2 Den sakkyndige komiteens mandat

MANDAT FOR SAKKYNDIGE KOMITEER VED EVALUERING AV INSTITUSJONENES KVALITETSSIKRINGSSYSTEM

Fastsatt av NOKUTs styre 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 1. februar 2010.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrift og NOKUTs evalueringskriterier.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende. Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier skal dette bemerkes i komiteens rapport.

Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet
- dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram. Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen.
- komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk. Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke. Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport.

Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis.

Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

7.3 Dokumentasjon mottatt fra Samisk høgskole

- Kort skriv fra institusjonens ledelse om status, suksesser og utfordringer i kvalitetsarbeidet
- Institusjonens oversikt over studietilbudene
- Presentasjon av Samisk høgskoles system for kvalitetssikring
- Samisk høgskoles kvalitetssikringssystem, generell del
- Samisk høgskoles kvalitetshåndbok for utdanningsvirksomhet
- Kvalitetsrapporter for årene 2012-2013, 2011-2012, 2010-2011
- Utvalgt dokumentasjon som illustrerer bruk av kvalitetssikringssystemet:
 - Eksempler på rapport fra studieprogramevaluering
 - Eksempel på studentevaluering
 - Notat om studentevaluering 2010-2011
 - Eksempler på sensorrapporter
 - Div. dokumenter ifrb. med evaluering av praksissemester i Bachelor i reindrift
 - Oversettelser av kap. 1, 2 og 6 fra Kvalitetshåndboken
 - Studentdemokratiet ved Samisk høgskole
 - Eksempler på fagrapporter
 - Eksempel på samlerapport om flere studietilbud
 - Eksempel på kandidatundersøkelse
 - WINHEC Research Standards, february 2011
 - WINHEC accreditation handbook
 - WINHEC Membership categories and fee 2009
 - En oversikt over publikasjoner/bøker som er produsert av ansatte ved høgskolen de tre siste årene

7.4 NOKUTs evalueringskriterier

Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det. Det skal legges vekt på:

- a. Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur: om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer,
- b. Mål, plan og ledelsesforankring: om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonenes behov,
- c. Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene: om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier,
- d. Analyse, vurdering og rapportering: om den informasjonen som systemet genererer; analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå,
- e. Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring:
- f. om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.

Merknad til kapittel 6

Institusjonene skal kontinuerlig og systematisk arbeide for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen. Det interne systemet for kvalitetssikring av utdanningen skal frambringe kunnskap institusjonen trenger i sikringen og utviklingen av utdanningene som tilbys. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Gjennom faste rutiner og prosesser i en årlig syklus frembringes, vurderes og anvendes informasjon om det enkelte studium, og om institusjonens utdanningsvirksomhet generelt.

Institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten er institusjonens eiendom. Det er derfor institusjonen selv som ut fra egen størrelse, faglig profil og andre lokale behov bestemmer hvordan det skal utformes. Det samme gjelder for den dokumentasjonen som systemet frembringer.

8 Appendix: Uttalelse fra Samisk høgskole til rapport fra sakkyndig komité

07-04-2015

Viser til e-post datert 24.2.2015 angående Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen - Rapport fra Sakkyndig komite til uttalelse.

Samisk høgskole takker den sakkyndige komiteen for tilbakemeldinger og for en grundig rapport. Samisk høgskole takker spesielt for forslag til forbedringer. Disse tas med i det videre arbeidet med kvalitetssikring og tiltak vil settes i gang på grunnlag av disse.

Med vennlig hilsen

Berit Ellen J. Eira

Rådgiver

Sámi allaskuvla

Hánnoluohkká 45

N-9520 GUOVDAGEAIDNU

Norge